

Creation in **CRISIS**

A time for prayer and action

TÉAMA

Grianghraf: william.n

Seanmóirí

Le haghaidh na 5 seachtainí d'Am an Chruthaithe 2009

Arna ullmhú ag an Urramach Dave Bookless, A Rocha UK, le haghaidh Eaglaisí Le Chéile, An Bhreatain Mhór agus Éire

Is cuid na nótaí seanmóra seo d'fheachtas acmhainní atá ar bun ag Eaglaisí le Chéile, An Bhreatain Mhór agus Éire chun cabhrú le hEaglaisí am céiliúrtha an Chruthaithe a aithint idir 1 Meán Fómhair agus 4 Deireadh Fómhair gach bliain.

Cabhróidh ár dtéama don bhliain 2009, *Géarchéim sa Chruthú – Am le guí agus le gníomh*, le heaglaisí ach go háirithe, le grúpaí agus le daoine aonair chun díriú isteach ar shaincheisteanna maidir le cinntí a gcaithfear a thógáil ag an Comhdháil Athraithe Aeráide de chuid na Náisiún Aontaithe i Mí na Nollag 2009, “an dóchas deiridh don domhan” dar le cuid de na daoine. Is sa chomhthéacs seo a ghlaotar ar Chríostaithe chun a gcuid freagrachta as an timpeallacht a thaispeáint trína bheith ag maireachtáil leo féin ar bhonn simplí agus follúnach, chomh maith le brú a choinneáil ar pholaiteoirí le pé céim atá ag teastáil a thógáil ar an leibhéal náisiúnta agus idirnáisiúnta.

Tuigfear fairsinge ár gcuid géarchéimeanna má lorgaimid Ríocht Dé ar dtús – a riail agus a luachanna. Ní hionann an dóchas Críostaí agus soirbhíochas dall; tá mar bhonn agus taca ag an dóchas atá ag Chríostaithe na pleananna maithe atá ag Dia dá chruthú, an réimse ollmhór de obair shábhála Chríost, agus cumhacht athnuachana an Spioraid atá ag saothrú

Seachtain 1: 6 Meán Fómhair

Géarchéim sa Chruthú

Iarracht ar cheangal a dhéanamh idir na géarchéimeanna éiceolaíocha, eacnamaíocha agus sóisialta, agus ar chuid tosaíochtaí malartacha Dé a lorg.

Seachtain 2: 13 Meán Fómhair

Daibhreas Domhanda

Conas mar a chuireann an tAthru Aeráide isteach ar na boicht is mó agus an fáth a ghlaotar na Críostaithe chun gnímh.

Seachtain 3: 20 Meán Fómhair

Cad Mar Gheall ar an bhFiabheatha?

An tábhacht a bhaineann le timpeallacht shláintiúil bhithéagsúil gur miste do Dhia é agus a mbraitheann rath an chine dhaonna air.

Seachtain 4: 27 Meán Fómhair

An 16^ú Domhnach i ndiaidh na Tríonóide (21 ó cheart)

Do na Glúine atá le Teacht

An fhreagracht atá againn as ‘pháistí ár bpáistí’ agus ár bhforais don dóchas i ndiaidh na géarchéime

Seachtain 5: 4 Deireadh Fómhair

Tarlú Aicsean an Dóchais

Caint fhómhair do gach tráth ag féachaint ar lósaef – gnáthlach a d'éist le Dia agus ghníomhaigh le dóchas.

Focal tosaigh an údair

Tá géarchéim i gcruthú Dé. Is beag argóint ar féidir a dhéanamh i gcoinne na bhfíricí maidir leis an Athru Aeráide a thuilleadh, ná maidir leis an bpáirt cheannasach atá ag an gcine daonna i ndéanamh na géarchéime. Is iomaí eaglais áfach atá ag streachtailt le ceangal a dhéanamh idir an Athru Aeráide agus a n-adhradh seachtainiúil agus a gcuid tosaíochtaí eile ar fad; go háirithe fosta i gcomhthéacs na géarchéime airgeadais seo atá ag déanamh scime don domhan i láthair na huair.

Tosnaíonn an tsraith sheanmóirí seo le ceangal a dhéanamh idir an ghéarchéim sa chruthú agus na hathruithe airgeadais agus sóisialta atá ar bun faoi láthair. Clúdaítear le gach seachtain machnamh bíobálta ar eisiúintí reatha, agus moltaí ar fhreagairtí ag leibhéal an duine, na heaglaise/ an phobail agus na polaitíochta.

An tUrramach Dave Bookless

Seachtain 1: Géarchéim sa Chruthú

6 Meán Fómhair

Eochairshliocht: Matha 6.19-34

Grianghraf: Jeff Turner

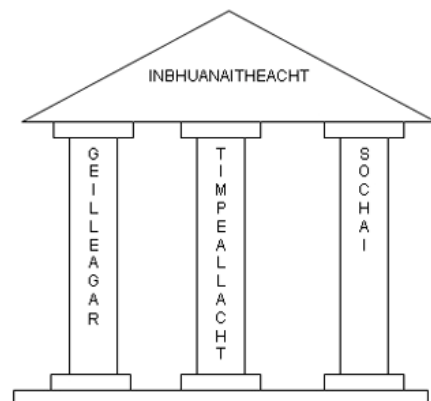

Achoimre

Tá dlúthbhaint ag an ngéarchéim eacnamaíoch reatha leis na géarchéimeanna sóisialta agus timpeallachta. Is é an bhaint atá ann ná go bhfuil an gaol atá againn le rachmas agus le sealbhaíocht éirithe íoladrach – mar shochaí, táimid tar éis a bheith ag lorg áthais trí mhéan rudaí seachas trí mheán caidreamh. Deir na luachanna a d'fhógair Íosa linn – luachanna Ríocht Dé – gurbh fhearr dúinn dul i muinín na gcaidreamh – le Dia, le daoine agus leis an gcruthú.

An Comhthéacs – Géarchéim Thriarach

Tá an Ghéarchéim Bhaincéireachta agus Airgeadais tar éis a bheith ag gabháil ceannais ar an mbliain 2009 – a oiread sin go ndíbrítear an tAthrú Aeráide agus bagairtí timpeallachta go dtí imeall chlár na nuachta. Fós féin, tá dlúthbhaint ag an ngéarchor creidmheasa leis an úsáid neamhinbhuanaithe a bhainimid as acmhainní an domhain, agus leis an mbrú a chuireann sé seo ar chórais airgeadais agus ar an tsochaí dhaonna. I dtréadlitir i Mí Deireadh Fómhair 2008, is é a dúirt Easpag Londain ar an ábhar ná gur soiléire anois cé chomh fada agus atáimid tar éis a bheith ag cur todchaí ár bpáistí i ngeall díreach chun caiteachas an lae inniu a mhaoiniú, ó thaobh an airgeadais de agus ó thaobh ár n-úsáid d'acmhainní teoranta an domhain de, agus nach féidir rath a bheith ar shaormhargáí laistigh de thimpeallacht nach gcuirtear aon luach air. Ní féidir ó thaobh an airgeadais de agus ó thaobh na timpeallachta de a bheith ag dul ar aghaidh sa tslí seo, agus sinn ag fáil iasachtaí ó ábhar nach linn é in aon chor.

Tá an-chuid cainte i láthair na huair ar na trí philéar den inbhuanaitheacht: is iad sin na piléir eacnamaíocha, shóisialta agus thimpeallachta. Tá suaitheadh ceart á bhaint astu sa lá atá inniu ann. Ag leibhéal na heacnamaíochta, rinneadh círéibeacha den mhiotas go bhféadfadh an fás gan teorann leanúint ar aghaidh go deo. Siúd agus go bhfuil an geilleagar domhanda a 5 oiread níos mó ná mar a bhí caoga bliain ó shin¹, tá sé ag teacht i gcoimhlint anois leis an dá mhaolán; an tsaint rábach ar an taobh amháin agus acmhainní finideacha an domhain ar an taobh eile. Tíocfaidh an ola chuig barr úsáide go luath, mura bhfuil sí tagtha chuige cheana. Tá an méadú ar astúcháin ag cruthú patrún guagach san aimsir a chuireann isteach ar an talmhaíocht, ar an taisteal agus ar an árachas toisc iad a bheith guagach chomh maith dá réir. Ina aice sin, mar a fheicimid i rith na seachtainí beaga seo chughainn, tá na piléir shóisialta agus thimpeallachta ar a mbraithimid lagaithe go mór. Ar dhomhan an bhorrtha eacnamaíoch, mhair dhá mhiliún daoine ar níos lú ná \$2 in aghaidh an lae agus meastar 60% d'éiceachórais an domhain a bheith táirthe.

Thar a cheann sin, tá an chuid is mó de shochaithe saibhre san Iarthar ag cur dúshlán faoin miotas gur shona láithreach a bheimis le hairgead. Tá an siceolaí Oliver James tar éis cur síos a dhéanamh ar an víreas sóisialta a nglaoonn sé 'Affluenza' air ina dtarraingítear isteach i gciorcail andúile sinn ina gcreidimid gurbh fhearr as a bheimis ach níos mó stuif a cheannach², cé nach bhfágann sé sin ach go mbeidh níos mó fós uainn. Níos luaithe i mbliana,

¹ Prosperity without Growth, Sustainable Development Commission, London, leathanach 5, Márta 2009

² Oliver James, 'Affluenza', London, Vermillion, 2007

bhí cnagshingil ag an amhránaí Lily Allen le ‘The Fear’ ina ndéanann sí tagairt dá fonn a bheith saibhir agus mórchuid airgid aici. San amhrán, leanann sí ar aghaidh le hadmháil go mbraitheann sí mar a bheadh “a weapon of massive consumption” ach nach í féin is ciontaí leis, toisc gur mar sin a bhí sí “programmed to function”. Labhraíonn curfá an amhráin ar a bheith gan fios an chirt ná fios na réaltachta a thuilleadh, nó gan fios a bheith aici conas mar is ceart di a mhothú, nó a bheith sealbhaithe ag ‘The Fear’.³

Is iad mairgí margaíochta, míshocracht shóisialta agus folmhú na timpeallachta na trí philéar ar a mbunaítear ár sochaithe. Tá siad seo áfach á gcroitheadh go smior i láthair na huaire, agus is ar an mbonn sin go bhfuil daoine ar lorg slite beatha agus maireachtála difriúla.

Machnamh Bíobálta

Mar sin, tá comhthéacs againn le haghaidh na géarchéime sa chruthú – géarchéim atá cruthaithe ag an daonnacht agus í ag dul trína géarchéim fein i dtaobh a cuspóra agus a cuid luachanna. Cad atá le tairiscint ag ár gcreideamh Críostaí sa chomhthéacs seo? Arna aithint gur ró-mhínic a rinne na heaglaisí aithris ar luachanna na mórshochaí, conas is ceart dúinn a bheith difriúil?

Inár léamha as Matha 6, nochtáíonn Íosa le dearcadh iomlán difriúil i dtaobh luacháil a dhéanamh ar an eacnamaíocht, ar an tsochaí agus ar an timpeallacht “. Ná cuirigí stór i dtaisce daoibh féin ar an talamh mar a mbíonn an leamhan agus an mheirg á mhilleadh agus na bithiúnaigh ag briseadh isteach á ghoid. Cuirigí stór i dtaisce daoibh féin ar neamh mar nach mbíonn leamhan ná meirg ann chun a mhille, ná bithiúnaigh ann chun briseadh isteach á ghoid. Óir san áit a mbíonn do stór, is ann a bheidh do chroí freisin.” (Matha 6.19-21).

Tá Íosa soiléir ina thaobh seo – is gairid a thógfaidh airgead agus sealbha áit Dé inár saolta. Ní foláir nó go bhfuil cloiste ag gach aon duine faoin seanjóc nár chóir go scríobhfaí ‘In God We Trust’ ar gach nóta dollair ach gurbh fhearr ‘In got we Trust’ a scríobh!

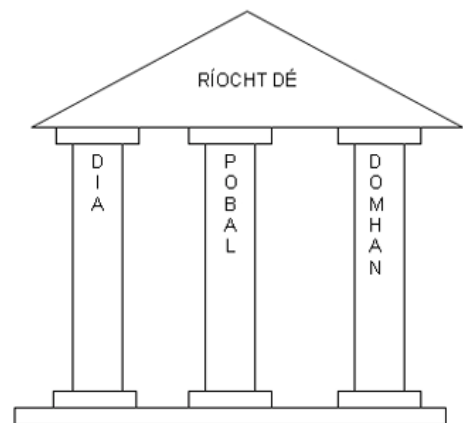
Is léir an dúshlán a chuireann Íosa faoin ngéarchéim reatha chomh maith. Táimid tar éis earraí a dhéanamh den chruthú agus aonaid táirgthe a dhéanamh de dhaoine. Táimid tar éis a bheith ag ónóru mammon – fás eacnamaíoch agus rath seachas a bheith ag ónóru Dé. Sa tSeanmóir ar an gCnoc, ar chuid de an léamh seo, ní as tiomsú sealbh ábhartha a thagann na fíorluachanna, ach as cothú caidreamh atá níos doimhne. In ionaid ár gcuid suáilcis a bheith ag brath ar chothromú a dhéanamh ar an inbhuanaitheacht eacnamaíoch, sóisialta agus timpeallachta, tairiscíonn Íosa múnla eile dúinn. Is inár gcuid caidreamh a thiocfaimid ar fhíorshonas (nó ‘beanaitheacht’ i bhfocal na mBíáide sa chaibidil roimhe) – le Dia agus le luachanna a Ríochta ar dtús, agus ina dhiaidh sin le daoine agus leis an gcruthú neamhdhaonna.

Tuigfear fairsinge ár gcuid géarchéimeanna má lorgáimid Ríocht Dé ar dtús – a riail agus a luachanna. Nach suimiúil gur chomhchosúil cuid buarthaí dhaoine in aimsir Íosa lenár gcuid buarthaí sa lá atá inniu ann – bia, éadach, tithíocht, an cur i dtaisce i gcomhair lá na báistí – cuid de bhuarthaí uilíocha an tsaol? Ní deir Íosa nach bhfuil tábhacht leis na rudaí seo. Go contrártha, deir sé rud éigin atá beagáinín spreagúil: féach cruthú Dé – ar na héin agus ar na bláthanna. Bígí in bhur n-éineolaithe agus luibheolaithe!

Seo a leanas leathbhreac Gaeilge den athinsint seoigh a rinne an Dr. Eugene Peterson in ‘The Message’ ar véarsaí 26 – 34 in Matha 6:

“Féachaigí éanlaith an aeir: ní dhéanann siad síolchur ná fómhar ná cnuasach sna sciobóil, agus tugann bhur nAthair neamhaí bia dóibh.

³ Lily Allen, ‘The Fear’ ón albam ‘It’s not me, it’s you’, Feabhra 2009

Nach mó is fiú sibhse ná iad sin?
Cé agaibh a d'fhéadfadh, le bheith ag déanamh imní, aon bhanlámh amháin a chur le fad a shaoil?
Agus cé an fáth a bhfuil sibh imníoch i dtaobh an éadaigh?

Tugaigí faoi deara lili an bháin, mar a fhásann siad;
ní dhéanann siad saothar ná sníomh...
Lus an bháin a bhíonn ann inniu
agus atá le caitheamh sa sorn amárach, má éadaíonn Dia mar sin é,
nach móide go mór dó sibhse a éadú, a lucht an bheagán creidimh?
Dá bhrí sin, ná bígí go himníoch ag fiafraí: 'Cá bhfaighimid bia, nó deoch, nó éadach?'
... tá a fhios ag bhur nAthairneamhaí go bhfuil gá agaibh leis na nithe sin uile.
Ach déanaigí ríocht Dé agus afhírésentacht a lorg ar dtús,
agus tabharfar na nithe sin uile daoibh chomh maith.
Mar sin, ná bígí imníoch faoin lá amárach;
beidh an lá amarach imníoch faoi féin."

De réir mar a thógaimid ár n-intinní de bhuarthaí an lae amárach, agus de réir mar a dhéanaimid ár gcuidreamh le luachanna Ríocht Dé a dhoimhniú, tuigfear gach ní eile. Ag caitheamh ama i gcruthú De – ag dul ar shiúlóid, ag féachaint ar phlandaí, ar éin, ar thaoide, gluaiseacht na bplainéad agus na réalta, ag tochailt i ngairdín – slite is ea iad seo go léir inar féidir le Dia cúnadh a thabairt dúinn teacht ar siúd a mbaineann fíorthábhacht leis.

Ní féidir deighilit a dhéanamh idir ár gcuid caidreamh le daoine eile – boicht an domhain ach go háirithe – chomh maith leis an gcruthú neamhdhaonna, agus ár gcuid leasa agus sonais – agus ár gcuidrimh le Dia. I rith an chúpla seachtainí seo chughainn, beimid ag féachaint ar conas mar a chuireann an ghéarchéim sa chruthú isteach orthu seo go léir agus conas mar is féidir linn athruithe a dhéanamh inár gcuid luachanna agus slite beatha le go mbeimid ag maireachtáil de réir luachanna Ríocht Dé.

Achmhainní

- "Prosperity without growth? The transition to a sustainable economy" leis an Ollamh Tim Jackson, foilsithe ag an Sustainable Development Commission, 2009 (www.sd-commission.org.uk)
- "Affluenza: How to be Successful and Stay Sane", Oliver James, Vermillion, 2007
- "Planetwise", Dave Bookless, IVP, 2008

Moltaí ar Ghníomhartha

- **Pearsanta:** Déan cóip de Matha 6 a phriontáil amach, as 'The Message', 'An Sagart', nó aistriúchán nua-aimseartha eile, agus caith uair a chloig ag déanamh machnaimh air sa ghairdín, i bpáirc nó áit éigin eile faoin bhfiántas; lig do Dhia labhairt trí mheán na n-eán agus na bplandaí.
- **Eaglais agus Pobal:** Eagraigh lón nó suipéar Fómhair, ag baint úsáide as toradh áitiúil más féidir, agus tabhair cuirí do dhaoine lasmuigh de na gnáthbhaill – déanfaidh sé seo bhur gcuid caidreamh le daoine eile agus le cruthú Dé a dhoimhniú ar bhonn áitiúil.
- **Polaitíocht:** Déan iarracht teacht ar an bhforógra den pháirtí polaitíochta is déanaí ar chaith tú vóta orthu. Conas mar is féidir comparáid a dhéanamh idir na tosaíochtaí a luaitear ann agus cuid luachanna Íosa sa tSeanmóir ar an Sliabh? Conas mar a bheadh polasaithe praiticiúla difiriúil dá gcuirfí caidrimh idir dhaoine agus an plainéad roimh rath eacnamaíoch?

Seachtain 2: Daibhreas Domhanda

13 Meán Fómhair

Eochairshliocht: Íseáia 58.1-14
(agus Lúcas 4.16-21 má tá an Soiscéal de dhíth)

Grianghraf: Darcie Condie

Tá an-chuid Críostaithe sa Ríocht Aontaithe paiseanta i dtaobh dul i ngleic leis an mbochtanas domhanda. Ba Chríostaithe a bhí ag croílár na bhfeachtas Jubilee 2000 agus Make Poverty History, dhá cheann de na gluaiseachtaí feachtas is éifeachtaí sna blianta beaga anuas. Tá eagraíochtaí ar nós Christian Aid, Tearfund, CAFOD, SCIAF agus Trócaire ar na heagraíochtaí Críostaí is mó tacaíochta Sa Bhreatain agus in Éirinn.

Thar a cheann sin, áitíonn an teagasc Críostaí agus Bíobalta gur fimíneacht an iompraíocht religiúnach gan é a bheith i dteannta an tiomnaithe do cheartas na mbochtán. Mar a chuireann Íseáia 58 go solasmhar é:

"An troscadh is áil liom, nach é seo é?
dar briathar an Tiarna Dia:
Geimhleacha na héagóra a scaoileadh,
an ceangal a bhaint den chuing;
an dream a smachtaíodh a scaoileadh saor amach,
an uile chuing a bhriseadh;
do chuid aráin a roinnt le lucht ocrais,
dídean a thabhairt do bhochtáin gan teach gan treabh,
éadach a chur ar an té a fheiceann tú nocht
agus gan faillí a dhéanamh i do dhualgas i leith do mhuintire.
8 Ansin scallfaidh do sholas amach mar an maidneachan
agus is gearr go dtaga cneasú ar do chréachtaí.
Rachaidh d'fhíríantacht romhat amach
agus glóir an Tiarna i do dhiaidh." (Íseáia 58.6-8)

Tríd treoir an Bhíobla, is léir an tiomnú atá ag Dia do na boicht, dóibh siúd atá díshealbhaithe, soghonta agus a ndearnadh dúshaothrú orthu, agus ba chóir go mba hamhlaidh sinne. Sa Tiomna Nua, dhearbhaigh Íosa é seo lena 'fhorógra Nazarait' in Lúcas 4 – ag baint focal as Íseáia agus é á gcur lena mhinstreacht féin – "Chuir sé uaidh mé ag tabhairt an dea-scéil do na boicht, ag fógairt a scaoilte do bhránna agus aiseag a radhairc do dhaill; ag scaoileadh lucht géarbhroide saor; ag fógairt bhliain ghrásta an Tiarna" (Lúcas 4.18-19).

Is cosúil sa lá atá inniu ann go bhfuil coimhlint éigin idir na boicht agus an aire don domhan. An chaint go léir faoin téamh domhanda, faoi loirg charbóin, faoi nósanna maireachtála nach bhfuil comh díobhálach céanna don timpeallacht, agus faoin ngá atá ann le fuinneamh in-athnuaite; d'fhéadfadh na saincheisteanna seo ar fad sinn ar fad a chur ar seachrán ón gceartas le haghaidh na ndaoine is soghonta ar an domhan. Ach is aincheist bhréagach atá sa mhéid seo. Is é an chaoi a bhfuil sé ná gurb iad na daoine is mó agus is measa a bhfuil crácamas orthu atá thíos leis ar domhan atá faoi réir ag an Athrú Aeráide. Seo a leanas a deir cuid na saineolaithe ina thaobh.

- 'Athbhreithniú Stern' – dúirt tuairisc ar 'Eacnamaíocht an Athraithe Aeráide' a bhí coimisiúnaithe ag Rialtas na Ríochta Aontaithe gur éagothrom na hiarmhairtí, agus gurb iad na tíortha is boichte ar fad is mó agus is luaithe a bhuaifear, cé go bhfuil na tíortha saibhre freagrach as ¾ de na gáis cheaptha teasa san atmaisféar i láthair na huaire."⁴

⁴ www.occ.gov.uk/activities/stern.htm

- Tá an tAthrú Aeráide ag cruthú athruithe i bpatrún na haimsire timpeall an domhain cheana féin. Míníonn an Dr. Elaine Storkey, Uachtarán Tearfund, an tábhacht a bhaineann leis seo: Deir sí gur dosheacanta go gcuirfí an trom ar na boicht ina thaobh seo. Is iad na daoine boichta atá ann nuair a thagann an hairicín, nó an tornádó, nó pé léirsiú eile de dhrochaimsir a d'fhéadfadh teacht. Ar na daoine a maraítear agus a gcuirtear isteach orthu de bharr tubaistí nadúrtha, is de bhunadh an triú domhain 98%.⁵
- I tuairisc de chuid Christian Aid, 'The Climate of Poverty', is é a mhaíonn saineolaí ar fhorbairt sa Bhanglaidéis ná nach féidir rud stairiúil a dhéanamh den bhochtanas óir go ndéanfaidh an tAthrú Aeráide rud buan de.⁶

Tá iarmhairt ag gach uile ní a dhéanaimid anseo sa Ríocht Aontaithe – an tslí a dtiománaimid, an tslí a mbainimid úsáid as fuinneamh, an tslí a mbímid ag déanamh siopadóireachta – ar shaolta na ndaoine is boichte ar an domhan. Ní féidir linn a bheith ag ligean orainn gur leor síntiús fánach a thabhairt anois agus arís chun cabhrú leis na boicht, agus sinn ag leanúint ar aghaidh lenár gcuid nósanna maireachtála a athraíonn an aeráid agus a chosnaíonn don domhan.

Bhraith Críostaí Briotanach amháin atá ag obair mar thalmhaí sa Phacastáin gur fhág an aeráid a bhí ag athrú i gcónaí agus an éiginnteacht i bpatrún na haimsire go raibh an saol dofhulangaithe. Bhíodh na feirmeoirí ag gearán nárbh fhéidir a thuilleadh a bheith ag brath ar na barra a phlandaíodh siad féin agus a sinsearaigh i gcónaí ag an am céanna den bhliain. Ní raibh a fhios ag aon duine cathain a thiocfaidh an bháisteach nó pé an dtiocfadh sí in aon chor. Sa deireadh thiar thall, thóg an talmhaí Críostaí seo an cinneadh deacair. Seachas a bheith ag cabhrú le feirmeoirí Pacastánacha cath a chur nárbh fhéidir leo a bhuachan, rachadh sé i ngleic leis an bhfadhb seo ó bhonn – d'fhillfeadh sé ar an Ríocht Aontaithe chun cabhrú le daoine Briotanacha le nósanna maireachtála ar lú díobháil a thógáil.⁷

Déanaimidne san Eoraip dearmad ar a spleáiche agus atáimid ar thimpeallacht atá slaintiúil. Má tá teip ar na barra in áit éigin ar an domhan, iomportáilimid as áit éigin eile é, ach níl an rogha sin ar fáil do na boicht. Is triomach atá i gceist inár sochaí nuair nach bhfuil cead againn ár gcuid píobán solúbtha a úsáid go ceann cúpla seachtainí, ach in áiteanna éigin eile, fágann triomach gur gá cúpla míle de shiúl na gcós a thaisteal chun deoch a fháil. Deir an Dr. Stella Simiyu, Críostaí Céiniach ar luibheolaí den scoth í agus iontaobhaí ar charthanacht timpeallachta Críostaí A Rocha, go mbraitheann na bochtáin faoin tuaithe ar bhonn na n-acmhainní nádúrtha. Is í seo í an áit a bhfuil a gcógaslann, an áit a bhfuil a n-ollmhargadh, an áit a bhfuil a staisiúin peitрил, a gcomhlacht chumhachta, a gcomhlacht uisce. Cad a bhainfeadh duit, a fhiafraíonn sí, dá mbainfí den chomharsanacht áitiúil na rudaí seo? Ní féidir mar sin, a dhéanann sí amach, gan infheistiú a dhéanamh i gcaomhnú an chomhshaoil.⁸

Freagairt

Ba chóir go mbeadh Críostaithe atá buartha faoi na boicht ag saothrú i gcoinne an Athraithe Aeráide. Ní theastaíonn ó Dhia nach dtabharfaimis suas ach só amháin suarach i rith an chúpla seachtainí den Chargas gach bliain mar throscaidh. Mar a mheabhraíonn Íseáia 58 dúinn, is é atá i gceist leis an bhfíorthroscaidh ná slabhraí na héagóra a éascú, na daoir a scaoileadh saor, agus na constaicí a choinníonn na boicht i ndaoirse a bhriseadh. Is ceist cheartais é an tAthrú Aeráide, toisc go gcuireann sé le héagthroime an domhain, agus go ndéanann sé na boicht a bheith níos boichte gan chéill. Glaotar chun gnímh sinn mar Chríostaithe ag gach aon leibhéal, ón taobh polaitiúil go dtí an taobh pearsanta.

⁵ An Dr. Elaine Storkey ag comhdháil de chuid A Rocha UK: 'Hope for Planet Earth', Samhain 2007

⁶ Nazmul Chowdury ó Practical Action, athfriotail ar Christian Aid, The Climate of Poverty, Bealtaine 2006, lth.34

⁷ Morris Connor, roimhe seo CMS sa Phacastáin

⁸ Dr. Stella Simiyu, ó agallamh físeáin i gcomhair A Rocha www.arochoa.org.uk

- Ar bhonn na polaitíochta, ba chóir go mbeimis i mbun feachtais chun cur ina luí ar pharlaimint na Breataine agus an Aontais Eorpaigh leibhéal na n-astuithe carbóin a laghdú. Tá an-chuid eagraíochtaí Críostaí (A Rocha, Christian Aid, CAFOD, Christian Ecology Link, Eaglais na hAlban, MRDF, Operation Noah, SCIAF, Eaglais Easpagóideach na hAlban agus Tearfund) rannpháirteach sa comhghuaillíocht Stop Climate Chaos (www.stopclimatechaos.org). Bíonn Stop Climate Chaos i mbun feachtais i gcomhair polasaithe a chuirfidh stop leis an téamhú san aeráid le breis agus dhá chéim ceinteagrád sa chéad seo agus a chosnóidh na daoine is boichte agus is soghonta ar an domhan.
- Ar bhonn na polaitíocht chomh maith, ba chóir go molaimis lenár gcuid Rialtas tíortha bochta a mhaoiniú le dul i ngleic le hiarmhairtí an Athraithe Aeráide – atá cruthaithe ag an Athrú Aeráide.
- Go pearsanta, ní mór dúinn breathnú ar ár nósanna maireachtála agus a thosú ar roghanna a dhéanamh a laghdóidh na hiarmhairtí. Is iomaí togra ar bhonn na Críostaíochta atá ann ar féidir leo cabhrú leis na saincheisteanna ar fad a thagann as seo, an scéim Live Simply de chuid an CAFOD (www.livesimply.org.uk) agus an scéim Living Lightly de chuid A Rocha UK san áireamh (www.livinglightly24-1.org.uk).

Fágann Íseáia 58.10 ar nóta spreagúil sinn. Má thumaimid sinn féin isteach san fheachtas i gcomhair an cheartais agus má shaothraímid ar son na n-ocrach chun riachtanais na ndaoirse a shásamh, geallann Dia linn go n-ardófar ár solas sa dorchadas ionas go mbeidh ár n-oíche ina tráthnóna. Tá dlúthcheangal ag ár gcuid caidreamh le boicht an domhain, ár gcuid caidreamh leis an domhan agus a chuid acmhainní, agus ár gcuid caidreamh le Dia lena chéile. Baineann fíorgacht le caidrimh chearta. Tá dlúthcheangal chomh maith ag an tslí a dtéimid i ngleic le bochtanas an domhain agus an tAthrú Aeráide lenár leas féin agus ár gcuid caidreamh le Dia.

Acmhainní

Daibhreas & Bochtanais:

Christian Aid – tuairisc Climate of Poverty www.christianaid.org.uk

Tearfund – tuairisc Dried Up, Drowned Out www.tearfund.org

Nós Maireachtála:

CAFOD www.livesimply.org

A Rocha UK www.livinglightly24-1.org.uk

Moltaí ar Ghníomhartha

- **Pearsanta:** Cláraigh leis na tograí *Live Simply* de chuid an CAFOD agus *Living Lightly* de chuid A Rocha (féach na suíomhanna idirlín)
- **Eaglais agus Pobail:** Déan taighde ar a bhfuil ar siúl ag eagraíochtaí áitiúla maidir leis an Athrú Aeráide féachaint an bhféadfadh d'eaglais a bheith páirteach leo (mar shampla, Transition Towns, Friends of the Earth etc)
- **Polaitíocht:** Glac páirt sa mháirseáil de chuid Stop Climate Chaos ar 5 Nollaig 5 www.stopclimatechaos.org

Seachtain 3: Cad Mar Gheall ar an bhFiabheatha?

20 Meán Fómhair

Eochairshliocht: Geineasas 9.1-17
Agus Matha 10.28-30 má tá an Soiscéal de dhíth

Grianghraf: Supriya 'n' Subharghya

Ar imeall Bangalore – ar cheann de na cathracha is mó fás san Ind – táthar i gcruachás ceart. Ar nós go leor áiteanna eile, tá an méadú mór faoin daonra agus an cathrú tar éis an fhiabheatha a chur faoi bhrú mór. Is lárionad domhanda é Bangalore anois i gcomhair thionscadail ardteicneolaíochta. Dé réir mar a tháinig fás ar an gcathair, leatháíodh amach í go himeall limistéir fhoraíse atá faoi chosaint – Páirc Náisiúnta Bannerghatta – áit a bhfuil pobail eilifintí fiáine fós. Tá an choimhlint idir na heilifintí agus na daoine éirithe ina saincheist anois – imíonn eilifintí ón bhforaíse chun réabadh a dhéanamh ar bharráí nó chun bealaigh ársa imirceacha, a bhfuil foirgnimh nó bóithre orthu anois, a leanúint. Maraítear na heilifintí cuid den am, agus maraítear na daoine cuid eile den am, nó scriostar a gcuid slite beatha. Agus sin é is cúis leis an gcruachás: cé dó ar cheart an tosaíocht a thabhairt, na daoine nó an fhiabheatha?

Go ginearálta, taobhaíonn na Críostaithe leis na daoine – ag cabhrú leis na sráideanaigh bhochta a bhfuil bagairt á déanamh ar a saolta agus ar a slite beatha, fiú má fhulaingíonn an fhiabheatha dá bharr. Ina dhiaidh sin agus uile, déantar an argóint ar uairibh go dtacaíonn Dia do na bochtáin i gcónaí. Ach mar sin féin, b'fhéidir nach é sin é an pictiúr bíobalta iomlán. Tar éis an tsaoil, cé hé a chruthaigh na heilifintí?

In Bangalore, tá eagraíocht Chríostaí – A Rocha India (www.arocha.org) – tar éis a bheith ag iomrascáil le haincheist na coimhlinte idir na heilifintí agus na daoine, agus ag iarraidh teacht ar shlite le cosaint a thabhairt don dá thaobh. Má tá cúram na mbochtán agus chuid eile an chruthaithe ar Dhia, nach cóir go mbeadh orainne leis? Tá A Rocha India tar éis taighde a dhéanamh ar fhairsinge na faidhbe seo – ag déanamh staidéir ar na háiteanna a dtéann na heilifintí iontu, cathain a théann siad iontu, agus cé na huimhreacha a bheadh i gceist. An-seans gurb í seo í an t-aon ócáid amháin inar comhaireadh cairn aoileach eilifinte mar chuid den mhisean Chríostaí! Ó tuigeadh fairsinge na saincheiste seo i gceart, tá A Rocha India tar éis a bheith ag obair chun modhanna cuí a fhorbairt leis na heilifintí agus na daoine a choinneáil i leataobh óna chéile ag tráthanna difriúla sa bhliain – ar nós mar shampla nuair a bhíonn na barra ag teacht in aibíocht.

I bhfianaise na taithí atá ag A Rocha India, aincheist bhréagach atá sa díospóireacht maidir le pé ar cheart go dtabharfaí tosaíocht do na daoine nó don phlainéad. Is é Dia cruthaitheoir agus cothaitheoir na ndaoine agus na fiabheatha araon. Caithfidh go bhfuil cúram na ndaoine agus an domhain le chéile ar Dhia – cúram an chruthaithe dhaonna agus an chruthaithe neamhdhaonna – nár cheart go mbeadh orainne leis? Ba chóir go lorgáimis suíomhanna ina mbíonn an bua ag gach taobh – slite a chuireann riachtanais speiceas eile i gcothromaíocht le riachtanais an chine dhaonna.

Tá go leor rudaí le foghlaim as scéal cailiúil bíobalta Naoi a d'fhéadfadh sinn a threorú sa lá atá inniu ann agus sinn ag dul i ngleic le saincheisteanna móra an Athraithe Aeráide agus an damáiste don timpeallacht, gan a bheith ag cur isteach ar folláine an chine dhaonna.

Táimid go léir sa chor ceánna le chéile

Is féidir breathnú ar Áirc Naoi mar phictiúr den domhan cé sa lá atá inniu ann – plainéad ar a bhfuil gach aon duine basctha le chéile, go minic agus iad ag iomaíocht i gcomhair spáis agus acmhainní, cé go bhfuil cothabháil a dhóthain curtha ar fáil anseo ag Dia ach go n-aithneois gur idirspleách sinn. Tá domhan cruthaithe ag Dia ina mbraitheann folláine gach speiceas ar fholláine go leor speiceas eile – áit a mbíonn éiceachórais chasta ag idirghníomhú lena chéile. Mar dhaonnaithe san fhichiú haois, cuirimid na dallamallóga orainn féin ar uairibh, ag rá gur féidir linn é a dhéanamh inár n-aonar, ach ní féidir. Táimid chomh i gcleith le héiceachórais shlaintiúla agus atá an fheithid nó an planda is lú ... nó an feirmeoir is boichte i dtír fhorbartha.

Chun sampla amháin áirithe a thógáil, tugadh an-chuid poiblíochta sna blianta beaga anuas don mheath i lion na seileán. Is casta agus is éiginnte na húdair a chuireann leis seo: i gcuid de na háiteanna, ba víris nach bhfacthas riamh a mharaigh os cionn 90% de líon na seileán, ach in áiteanna eile, is cosúil gur lotnaidicídí néar-tocsaine, nó truailliú díreach sa timpeallacht, atá freagrach as seo. Pé rud is cúis leis – agus pé freagracht dhíreach a d'fhéadfaí a chur leis an gcine daonna – táimid ag teacht ar an tuiscint anois go bhfuil dlúthcheangal ag ár leas féin leis an seileán umhal. Meastar gurb iad na seileán a dhéanann 70% den phailniú ar bharr ar fad, ach sa chás éagosúil ach scanrúil go ndíobhfhadh siad, meastar go dteipfeadh ar an-chuid éiceachóras – agus deir cuid de na daoine go mbeadh an baol céanna ar an daonnacht chomh maith. Pé an é sin é cuid de scéal chailleach an uafáis nó nach ea, léiríonn sé an dlúthcheangal idir ár leas agus na cuideanna eile de chruthú Dé. Gan na seileán, ní dóchúla go mbeadh an talamh ag cur thar maoil le bainne agus mil. I gcruthú Dé, tá dlúthchuid lenár gcuidrimh sa chruthú iomlán.

Tá aire na gcréatúr ar fad ar Dhia!

I scéal Áirc Naoi, feicimid go bhfuil an tsuim chéanna ag Dia i ngach aon chréatúr, daonna agus neamhdhaonna, sa chaoi is go ndéanann sé iad ar fad a tharrtháil ó bhagairt thubaiste na díle. Lán de na speicis eile don chuid is mó atá an Áirc – níl ach dornán daoine ar bord! Taispeánann Dia chomh maith go gcuirtear na hainmhithe, an éanlaith agus na feithidí san áireamh ní hamháin ar son Naoi, ach ar son an luacha atá orthu féin. Cuirtear san áireamh iad chun a “gcineál a choimeád beo ar chlár na talún” (Geineasas 7.3). Sin le rá go bhfuil an Dia a chruthaigh gach uile créatúr, agus a chothaíonn an bheatha uile ar an saol seo, tiomnaithe don rud a nglaoimid “an caomhnú bithéagsúlachta” air sa lá atá inniu ann.

Thar a cheann sin, nuair a sheolann Dia bogha báistí mar chomartha a Chonartha, is geall atá ann a áiríonn níos mó ná Naoi é féin agus a cuid sliochtach. Arís agus arís eile in Geineasas 9, deir Dia linn go ndaingníonn sé a chonradh le gach uile ‘dhúil bheo dá bhfuil faraibh’ agus leis ‘an talamh’ (v.13) agus leis ‘an uile fheoil dá bhfuil ar talamh’ (v.17). Ar chaoi éigin áfach, tá diagacht an tslánaithe mar atá againn mar Chríostaithe éirithe ró-chúng. Tá sé tar éis díriú ar phleananna shábhála Dé i gcomhair daoine cosúil liomsa agus leatsa, agus dearmad déanta ar an bhféadas go mb’fhéidir go mbeadh plean níos leithne ag Dia. Cuireann Naoi i gcuimhne dúinn go bhfuil pleananna ag Dia atá cuid mhaith níos mó ná sinne. Mar a chuireann Naomh Pól i gcuimhne dúinn in Colasaigh 1, ba é a bhí i gceist le hobair shábhála Chríost ná “gach a bhfuil ar neamh agus ar talamh a thabhairt chun athmhuintearais leis féin, agus síocháin a dhéanamh leo trí fhuil a chroise” (Colasaigh 1.20). Cuireann an ‘gach a bhfuil ar neamh’ seo an cruthú neamhdhaonna san áireamh, tugtha chun athmhuintearais le Dia trí obair shábhála Chríost.

Tá cúram le déanamh ag an gcine daonna

Is é an rud deiridh a mheabhraíonn Naoi dúinn ná an chaoi a dtuilleann an cine daonna isteach i bpleananna móra Dé don chruthú. Dar le Dia nach speiceas amháin ar leith atá ionainn a tháinig chun cinn go fánach i measc na milliún speiceas eile. Cuireadh ar leataobh sinn le ról agus gairm ar leith laistigh den chruthú. Ag deireadh thréimhse na díle móire, bhí plean ag Dia na daoine agus ainmhithe eile a shábháil, agus bhí de chumas aige an plean sin a fheidhmiú ina aonar. Roghnaigh sé daonnaí – an créatúr a cruthaíodh ar a dheilbh – leis an gcúram sin a dhéanamh áfach. Ba é Naoi an chéad chaomhnaí mór, ach ar shlí eile, ba eisean an chéad mhisinéir mór leis. Ba eisean an chéad duine ar thug Dia ról agus gairm ar leith dó – misean le cur i gcrích. Ach bhí misean Naoi an-sainiúil – is ea is dóichí de ná nach nglaofar orainne chun bád mór adhmaid a thógáil. Ach is ar ais chuig an mhórpictiúr – ag tabhairt aire do chruthú Dé - a nglaohtar sinn go léir. Ar ais in Geineasas 1 agus 2, léiríonn cuntais an chruthaithe gur

gairm chun na ceannaireachta freagraí laistigh den chruthú atá i gceist leis na chéad fhocail a labhair Dia leis an gcine daonna. Is é a deir Dia in Geineasas 1.26-27 ná:

“Déanaimis an duine ar ár ndeilbh féin, ar ár gcosúlacht féin,
agus bíodh tiarnas acu ar iasc na farraige,
ar éanlaith an aeir, ar an eallach, ar an talamh go léir, agus
ar na péisteanna go léir a shníonn ar an talamh.”

Tá an fhreagracht seo as leas an chruthaithe fíorthábhactach do bhunús an chine dhaonna. Ní bhaineann seilbh ar ‘thiarnais’ leis nach dtagann as ach forlámhas agus déshaothrú. Is túisce mar sin a bhaineann an frithchaitheamh ar dheilbh Dé sa tslí ina rialaímid agus an fhreagracht as folláine an chruthaithe leis. Mar sin, is féidir linn a rá go cinnte gur dlúthchuid é caomhnú an chomhshaoil den mhisean Críostaí. Léiríonn na Cúig Mharc Den Mhisean⁹ gurb ionann é a bheith ag leanúint Críost agus tiomnú iomlán dá ndeir Dia linn a dhéanamh ar an domhan seo. Is é sin chun -

- Dea-Nuacht na Ríochta a fhógairt
- Creidmhigh nua a theagasc, a bhaisteadh agus a chothú
- Freastal ar riachtanais dhaonna le seirbhís ghrámhar
- Athruithe ar struchtúir éagoracha sa tsochaí a lorg
- Ionracas an chruthaithe a chaomhnú agus saol an domhain a athnuachan agus a fhothú.

Le fillleadh ar a raibh á rá againn i dtosach mar sin, is gá dúinn mar Chríostaithe diúltú don bhrú atá ann rogha a dhéanamh idir aire na ndaoine agus aire na fiabheatha. Le Ríocht Dé a lorg ar talamh mar atá ar neamh, ní mór cloí leis an dearcadh gur cheart go mbeadh an cruthú uile ag treabhadh le chéile. Caithimid teacht ar shlite maireachtála agus polasaithe a chabraíonn le bochtán an domhain ach a chaomhnaíonn an bhithéagsúlacht ag an am céanna, ag diúltú do bhrúnna a chuireann ding idir an dá chuspóir seo.

Acmhainní

- Planetwise Pack (DVD & CD-Rom de staidéir bhíobla, creatlaigh sheanmóra) ar fáil ó www.arochoa.org.uk/planetwise
- 21M – DVD de chuid an Church Mission Society i dtaobh na gCúig Mharc den Mhisean, ar fáil ó www.cms-uk.org/21M
- Future Shape – acmhainn DVD atá cruthaithe ag Baptist Union, BMS World Mission, A Rocha - www.bmsworldmission.org/futureshape (ar fáil sa Bhreatnais chomh maith)

Moltaí ar Ghníomhartha

- **Pearsanta:** Tabhair cuairt ar pháirc náisiúnta nó mar sin agus déan do mhacnamh ar aire Dé don chruthú agus imspeáchas chruthú Dé.
- **Eaglais agus Pobal:** An bhféadfadh d'Eaglais féin a bheith rannpháirteach i dtogra caomhnaithe áitiúil (sa chill, ag an scoil, i gcomhpháirt le grúpa áitiúil)? Cabhraíonn A Rocha UK (uk@arochoa.org) le heaglaisí ina thaobh seo.
- **Polaitíocht:** Déanann an dífhoraísiú léirscios ar an mbithéagsúlacht, chomh maith is a chuireann sé go mór leis an Athrú Aeráide. Cuir ceist ar do Theachta Dála áitiúil faoina bhfuil ar bun aige chun dul i ngleic le fadhb an dífhoraísisithe – go mór mór i dtaobh Ola Phailme agus táirgeadh an bhithbhreosla.

⁹ <http://www.anglicancommunion.org/ministry/mission/fivemarks.cfm>

Seachtain 4: Do Na Glúine Atá le Teacht

27 Meán Fómhair

Eochairshliocht: Leabhar na Seanfhocal 13

Soiscéal: Matha 18.1-6

Grianghraf: shortie66

Is é a léimid in Leabhar na Seanfhocal 13.22 ná “fágann an fear maith oidhreacht ag sliocht a shleachta; ach is ar mhaithe leis an bhfíréan a bhíonn maoin an pheacaigh á cnuasach”. Is é an cheist mhór atá orainne ná: cén cineál oidhreachta atáimid ag fágáil do pháistí an lae inniu agus a gcuid páistí sin?

Níos túsce i mbliana, in Ebor lecture a thug sé in Eabhrac, dúirt an tArdeaspag Rowan Williams gur minice anois a dtugtar sainmhínte ar cheisteanna éiceolaíocha mar cheisteanna ceartais; ceartas dóibh siúd nach bhfuil aon bhaint acu le tógáil na gcinní ag an leibhéal domhanda, ach a bhfuil na hualaí is troime orthu de dheasca neamhfhreagracht na dtíortha saibhre, agus ceartas dóibh siúd a dtiocfaidh inár ndiaidh ar an plainéad seo – ceartas dár bpáistí agus dár ngarchlanna.¹⁰ Is é sin le rá nach amháin go ndéanann a bhfuil ar bun againn ar an bplainéad dochar do bhochtáin agus do speicis eile san aimsir láithreach; thar a cheann sin, tá sé ag cur le mórchuid fadhbanna i gcomhair na nglún atá le teacht. Ar an mbonn sin, is ceist cheart maidir leis an gceartas idirghiniúna atá ann.

Agus sinn ag druidim le haimsir an Fhómhair, is tábhachtach go ndéanaimis machnamh ar na síolta atá á gcur síos lenár gcuid gníomhartha, ár gcuid slite maireachtála, agus ár gcuid roghanna polaitíochta, agus an cineál Fómhair a chrapfaidh na glúine atá le teacht dá bharr. Is scanrúil amach agus amach na staitisticí a shamhlaítear leis an Athrú Aeráide atá cruthaithe ag an gcine daonna:

- Dar leis an Eagraíocht Dhomhanda Sláinte, is dóchúla go bhfeicimid faoi 2030 breis agus 300,000 duine in aghaidh na bliana ag fáil bháis de bharr na ngortaí, na dteipeanna ar bharr, na ndíleanna agus na dtubaistí eile atá cruthaithe ag Aeráid atá ag athrú.
- Tá coimisiún na Náisiún Aontaithe um theifigh ag forógairt go mbeidh ar a laghad 200 milliún teifeach timpeallachta ar an saol faoi 2050. Níl san áireamh anseo ach oiread ach imircigh thras-teorainneacha, gan trácht ar na milliúin daoine atá díláithrithe go himheánach de réir mar a éiríonn ceantair ísle agus ceantair fhásaigh an domhain neamhináitithe.
- Tá an tAontas Domhanda Caomhantais tar éis a rá go mb'fhéidir go mbeidh suas le milliún speiceas den fhiabheathah díobhaí faoi 2050.
- B'fhéidir gurb é an rud is eaglaí ar fad ná an baol a luann Rajendra Pachauri, an cathaoirleach reatha den phainéal idir-rialtais ar an Athrú Aeráide, gur athrú gonta agus dochúlaithe a bheidh i gceist. Leanann sé ar aghaidh go rá nach fiú rud ar bith a dhéanamh mura gcuirimid chun gnímh sa dhá nó trí bhliana beaga seo, gur ró-dhéanach a bheidh sé ina dhiadh sin, agus gurb é seo é uair na cinniúna.

I litir a scríobh sé chuig cléir Londain i Mí Deireadh Fómhair na bliana 2008, is é a dúirt Easpag Londain ar an ábhar ná gur soiléire anois cé chomh fada agus atáimid tar éis a bheith ag cur todchaí ár bpáistí i ngeall díreach chun an lá inniu a mhaoiniú, ó thaobh an airgeadais de agus ó thaobh ár n-úsáid d'acmhainní teoranta an domhain de. Ní i bhfolús gan iarmhairtí a mhairimid lenár gcuid nósanna maireachtála atá bunaithe ar an tomhaltachas agus lenár

¹⁰ An tEaspag Rowan Williams, Ebor Lectures on Theology & Public Life, *Renewing the Face of the Earth: Human Responsibility and the Environment*, York Minster, 25 Márta 2009

roghanna atá bunaithe ar shaint. Tá tionchar acu ar fad ar thodchaí pháistí an lae amárach – páistí a bhfuil freagracht againn astu.

Sna Soiscéil, léiríonn Íosa an fáilte ar leith a chuireann Dia i mbunchúil i gcomhair na bpáistí. Is é a deir Íosa ná “cibé duine a ghlacfaidh a leithéid seo de leanbh ar son m’ainm, glacann sé mise” (Matha 18.5) Leanann sé ar aghaidh le rá áfach gurbh fhearr don té a chuirfeadh páiste ar seachrán é féin a chaitheamh san fharraige agus cloch mhuilinn crochta thar a mhuineál. Sa chaoga bliain seo caite, chonacthas rás i gcomhair níos mó rachmais gan aire a thabhairt ar acmhainní a bhí ag éirí beag nó ar áille a bhí ag dul chun fanaí. Mar thoradh air seo, táimid ag fágáil go leor ceap tuisle roimh pháistí an lae amárach – is iad sin ceapa tuisle na héiginnteachta airgeadais, mearbhall sóisialta, agus folmhú na timpeallachta (féach seanmóir Sheachtain 1). Táimid ag fágáil mar oidhreacht domhain atá bochtaithe, míshocair, agus contúirteach.

Ach ní hé seo é deireadh an scéil. Tagann na tairngreachtaí seo ar fad i dtaobh iarmhairtí an Athraithe Aeráide le caveat – ní ró-dhéanach atá sé fós rudaí a athrú. Tá caoi fós ar rud éigin a dhéanamh, bíodh is gur lú a éiríonn sé le dúnadh gach bliana. Ní fíon faoi lár fós é. Gan amhras, fiú amháin má chuirimid na hathruithe móra i bhfeidhm, ní chuirfimid stop le cuid de na iarmhairtí uafásacha aeráideacha ar scaoileamar leo. Tá idirlinn i gceist idir laghdú na n-astuithe agus feabhas san aeráid – ina dhiaidh sin agus uile, tá an taincéir atáimid ag iarraidh a thionntú ar mhéid plainéid.

Tosnaímid le Leabhar na Seanfhocal 13.22, “Fágann an fear maith oidhreacht ag sliocht a shleachta; ach is ar mhaithe leis an bhfíréan a bhíonn maoin an pheacaigh á cnuasach.” Bhreathnaíomar ar an oidhreacht loiteach a bhfuilimid i mbaol a fhágtha ar ár sleachta. Níos túisce sa chaibidil chéanna áfach – in véarsa 12 – léimid rud éigin eile: “Goilleann an dóchas a théann i bhfad ar an gcroí; ach an mhian a shásaítear, déanann crann na beatha di.” Táimidne ag maireachtáil anois in aimsir an dóchais seo a théann i bhfad. Is ag tréimhse imní i dtaobh thodchaí pháistí ár bpáistí atáimid sa lá atá inniu ann. Ach is mó an dóchas Críostaí ná soirbhúochas dall, agus mar sin, d’fhéadfadh an dara cuid den tseanfocal sin feidhmiú mar mhana dár todchaí - “an mhian a shásaítear, déanann crann na beatha [don chroí]”. Creidimid i nDia atá tiomnaithe don chruthú – arb é Cruithaitheoir, Cothaitheoir agus Slánaitheoir gach uile ní é, agus ar mhian leis an cruthú a scaoileadh saor ó dhaoirse na truaillitheachta (chun athfhriotail a dhéanamh ar Naomh Pól in Rómhánaigh 8). Cé gur cheart dúinn a bheith ag caoineadh a bhfuil curtha ar a ghluaiseacht againn i gcomhair páistí ár bpáistí, ní gan dóchas i gcomhair an lae amárach atáimid. Am le guí agus gníomh atá linn anois.

Am le léargas soiléir ar an gcineál domhain atáimid ag iarraidh a thabhairt do na glúine atá le teacht atá againn chomh maith. Tugann an bíobla léargas fáistíneach mar sin dúinn. In aimsir thubaiste agus bhagartha i gcomhair phobal Dé sa tSean-Tiomna, labhair Dia trína chuid fáithe chun léargas a thabhairt ar thréimhse i ndiaidh na tubaiste, am le hathnuachan i gcaidreamh na ndaoine le Dia agus le chéile, agus am le hathnuachan sa chruthú iomlán. Tá a leithéid de léargas le feiceáil in Hóisé 2.18-23:

“An lá sin déanfaidh mé Conradh thar do cheann,
le beithigh an mhachaire agus le héanlaith an aeir,
agus le péisteanna na talún.
Brisfidh mé bogha agus claíomh agus gléas cogaidh,
agus scuabfaidh mé iad as an tír,
chun go gcodlóidh tú go suaimhneach sámh.
Snaidhmfidh mé liom féin thú i gcleamhnas go brách;
Snaidhmfidh mé liom féin thú
le ceart agus le cóir,
le buanghrá agus le cineáltacht.
Snaidhmfidh mé liom féin thú le dílse,
agus beidh aithne agat ar an Tiarna.

An lá sin – an Tiarna a labhraíonn –
éistfidh mise le guí na spéartha
agus éistfidh siadsan leis an talamh;
éistfidh an talamh
leis an arbhar agus an úrfhíon agus an ola nua,
agus éistfidh siad sin le hlzréil.
Cuirfidh mé dom féin é ina shíol sa tír;
beidh grá agam arís do Neamh-Mhuirneach;
déarfaidh mé le Coimhthíoch: “A phobal liom”,
agus déarfaidh seisean liom: “Is tú mo Dhia.””

Tabhair faoi deara conas a chuireann conradh Dé – a chonradh sábhála – na beithígh, an éanlaith agus na créatúir eile san áireamh – díreach mar a rinne in aimsir Naoi. Cuireann a chonradh na spéartha agus an domhan san áireamh agus iad ag freagairt do cheartas, do ghrá, agus do thrócaire Dé. Conradh leis an gcruthú a thugann gach uile rud sa chomháireamh atá ann. Baineann deireadh leis an eagla, agus scrios an chogaidh leis chomh maith – faighter réidh leis an mbogha, an claidheamh agus an cath. Faoi bhun seo ar fad, tá athnuachan ar chaidreamh Dé lena phobal – caidreamh a ndéantar comparáid idir é agus taithíocht an phósta in Hóisé.

Seo linn radharc uimsitheach ar an todcháil chun inspreagadh a thabhairt dúinn agus chun sinn a threorú inár gcuid paidreacha agus inár gcuid gníomhartha. Tá Dia tiomnaithe dá phobal, agus tá Dia tiomnaithe dá chruthú. De réir mar a smaoinimid ar na glúine atá le teacht – páistí ár bpaistí agus pháistí ár gcairde – ba chóir go ndéanaimis aithreachas san oidhreacht ghránna de thruailliú, scrios agus éiginnteacht aeráide atá curtha i dtaisce againn dóibh. Ach ba chóir dúinn paidreacha a rá, agus a ghníomhú i ndóchas, agus inspreagadh a bhaint as an radharc ar chneasú an chruthaithe, as pleananna fuascailte Dé don phobal agus don domhan, agus as an athnuachan agus athshlánú i ndiaidh na stoirmí atá le teacht.

Moltaí ar Ghníomhartha

- **Pearsanta:** Déan liosta, nó féach ar phictiúirí de do chuid páistí, garchlann, nianna, neachtanna, nó páistí laistigh de d’eaglais. Abair paidir ar son gach ceann acu, ag samhlú an domhain ina bhfuil siad ag fás aníos, agus tú féin tiomnaithe arís do ghníomhartha i dtreo radharc ar an domhan feabhsaithe.
- **Eaglais agus Pobal:** Deirtear go ndúirt Martin Luther tráth go ndéanfadh sé crann a phlandáil ar lá áirithe, fiú dá mbeadh a fhios aige go raibh Críost le teacht ar an lá dár gcionn. Gealán dóchais i gcomhair na nglún atá le teacht is ea plandáil na gcrann – infheistiú a mbainfear toradh as sa todcháil. An bhféadfadh d’eaglais cabhrú le tionscnamh plandaithe crann áitiúil nó tacú a thabhairt don athfhoraoisiú in áiteanna ar an domhan ar tharla dífhoraoisiú millteanach iontu le déanaí? Eagraíocht Chríostaí is ea Climate Stewards (www.climatestewards.net) ar féidir leis cabhrú ina thaobh seo, nó d’fhéadfadh sibh na nascanna Misin atá ag d’eaglais cheana a úsáid.
- **Polaitíocht:** Mura ndearna tú cheana é, b’fhéidir go bhféadfá socruithe a dhéanamh chun páirt a ghlacadh sa mháirseáil de chuid Stop Climate Chaos’ ar 5 Nollaig (www.stopclimatechaos.org)? D’fhéadfadh sé go bhféadfadh na heaglaisí áitiúla cursaí taistil a reáchtáil.

Seachtain 5: Tarlú Aicsean an Dóchais

4 Meán Fómhair

Eochairshliocht: Geineasas 41.28-57

Soiscéal: Lúcas 13.18-21

Grianghraf: DWinton

Cuireann scéal iomlán lósaef cúlra áisiúil ar fáil don chaint Fhómhair seo (ar féidir é a úsáid mar chuid de shraith nó caint aonair). Bheadh sé go maith ach go háirithe dá ndéanfaí drámú ar an scéal, nó dá mbainfí léamh dramatúil as (le léitheoirí agus carachtair ag léamh na bpáirteanna difriúla).

Baineann an chuid is mó de sheirbhísí Fómhair le gach aois, go minic le páistí ag offráil bronntanas,, mar sin, glacadh leis agus an seanmóir seo á scríobh gur phobal de gach aois a bheadh ann. Is fearr a oibreoidh sé san áit a mbeidh idirghníomh agus a dtabharfar ceisteanna le freagairt do na páistí.

Gnáthlósaef?

Cad atá ar eolas agat i dtaobh lósaef? Déan iarracht freagraí a lorg ó na páistí (agus ó dhaoine eile más gá!). Is mó cur amach a bheidh ag cuid acu ar scéal 'lósaef & the Amazing Technicolour Dreamcoat' ná scéal lósaef an Bhíobla. D'fhéadfá na 10 gceannteideal throma thíos a scríobh ar pháipéar cárta, agus na páistí a chur ag obair ar iad a chur san ord ceart ar bord chun an scéal a athinsint.

- **Muirnín a athar** – buachaill bán as dháréag, cóta speisialta aige
- **Físí** – brionglóidí aisteacha aige, agus cumas iad a thuiscint
- **Tromaíocht** – a dheartháireacha ag spocadh as
- **Díolta** – tógtha mar sclábhaí go hÉigipt
- **Teacht ar ais** – chuir Póitífeara saibhir muinín ann
- **Feall** – chúisigh bean chéile le Póitífeara go bréagach é
- **I ngéibheann** – dhá bhliain i bpriosún brocach san hÉigipt
- **Pioctha amach as priosún** – iarradh air cuid brionglóidí an fharó a mhíniú
- **Ardú stádais** – d'éirigh sé ina dhara duine ba tábhachtaí san Éigipt
- **Laoch** – shábháil sé an Éigipt agus na náisiúin eile ón ngorta uafásach

An scéal a athinsint

Inis an scéal in Geineasas 41ff ar shlí bhríomhar (agus é léirithe más féidir), le béim á cur ar na pointí thíos:

- Bhí dhá bhrionglóid ag Forann, ceann amháin faoi seacht mbó thanaí ag ithe seacht mbó ramhar, agus ceann eile faoi seacht gceann gráin triomaithe tanaí ag alpadh siar seacht gceann gráin slaintiúil. Cad ba bhrí leo sin?
- D'iarr Forann ar na saoithe ar fad a bhí in Éigipt, ach níor fhéad leo cabhrú leis. Is ansin a chuimhnigh dáileamh Fhorann go raibh de chumas ag lósaef, a bhí i bpriosún, mínithe a thabhairt ar bhrionglóidí.
- Glaodh ar lósaef, agus mhínigh gurbh é a bhí i gceist ná go mbeadh tuairim is seacht mbliana d'fhómhair mhaithe agus bia a dhóthain ann sula dtiocfadh seacht mbliana eile de Gorta agus ghanntanas... agus gur rabhaidh ó Dhia a bhí iontu.

- Dúirt Iósaef le Forann go mbeadh air saoi a roghnú chun aire a thabhairt do thalamh na hÉigipte, agus chun a oiread sin de ghrán agus ab áil leis a shabháil i rithe na mblianta maithe, le go bhféadfadh an pobal maireachtáil sna drochbhlianta a leanfadh iad.
- Roghnaigh Forann Iósaef chun bheith ina cheannaire tanáisteach ar Éigipt uile.

Cad is féidir linn a fhoghlaim ó Iósaef?

Croch suas pictiúr den chruinne. Mairimid sa lá atá inniu ann ar domhan ina bhfuil an-chuid fadhbanna a bhaineann leis an timpeallacht – cuir ceist cé na fadhbanna atá i gceist (e.g. An tAthru Aeráide, truailliú, défhoraoisiú, bás na fiabheatha, ceimicí contúirteacha).

Bhí go leor ‘blianta maithe’ againn san am a caitheadh – díreach mar a bhí in Éigipt – blianta inar éirigh daoine níos saibhre agus ina raibh níos mó le díol ag na siopaí (i gcuid de na tíortha ar aon nós).

Níl cursaí chomh maith céanna faoi láthair. Tá cloiste ag gach aon duine faoin ‘credit crunch’ – ní déanamh gránaigh atá i gceist leis, ach tréimhse inar chaill an-chuid daoine an-chuid airgid. Táimid tar éis a bheith ag baint úsáide as acmhainní an domhain níos gasta ná mar a bhí. Ach ní ró-dhéanach atá sé fós. B’fhéidir go bhféadfaimis cúpla ceacht a fhoghlaim ó Iósaef agus an chaoi ar shabháil sé muintir na hÉigipte:

1. **Ní féidir linn é a dhéanamh inár n-aonar (nó mar a déarfadh fear as U2, ní féidir leat é a dhéanamh i d’aonar cuid den am)** Tá an-chuid daoine ag obair go crua chun an plainéad a shabháil sa lá atá inniu ann. Tá an-chuid daoine eile ag dul ar aghaidh ar nós nach bhfuil rud ar bith cearr ... ar nós gur féidir linn a oiread sin a chaitheamh agus a ídiú agus gur mian linn. Tá dul amú ar an dá dhream. Nuair a iarradh ar Iósaef cuid brionglóidí Fhorann a mhíniú, is é a d’fhreagair sé ná **“Níl sin ionam. Is é Dia a thabharfaidh freagra fabhrach ar Fhorann”** (Geineasas 41.16). De réir mar a théimid i ngleic le dúshlán an lae inniu – an tAthru Aeráide ach go háirithe – ba chóir gurbh é an dearcadh céanna a bhíonn againn. Ní féidir é a dhéanamh inár n-aonar, ach is féidir le Dia, agus le chéile, caithfidh gníomhú ar a ndeir sé.
2. **Is maith an tsáith an mheasarthacht – Tá teorainneacha le cruthú Dé!** Tá fíoruisce ag éirí gann i gceantair ar leith ar an domhan. D’fhéadfaí go bhfuil ola agus gás ag druidim le barr úsáide. Tá foraoiseanna á ngearradh síos. Fiú amháin nuair atá ag éirí linn, agus nuair atá neart againn, ní chiallaíonn sé sin gur cheart go mbeimis ag iarraidh mó sa mhó a fháil. Sin é an botún a rinne cuid de na bainc. Nuair atá ag éirí linn, b’fhéarr dúinn airgead a chur i dtaisce i gcomhair lá na báistí, seachas a bheith ag cearrbhachas chun níos mó a fháil. Is é a dúirt Iósaef le Forann ná: **“Beidh an bia sin mar chúl taca ag an tír i gcaitheamh na seacht mbliana gorta atá le luí ar thalamh na hÉigipte. Ní mhillfear ar an gcuma sin an tír de dheasca an Gorta.”** (Geineasas 41.36). Caithfidh a bheith ag obair taobh istigh de theorainneacha chruthú Dé ar na laethanta seo. Caithfidh smacht a léiriú ina n-ithimid agus ina gceannaímid agus ina dtruaillimid ach go háirithe. Tá teorainneacha ag cruthú Dé.
3. **Bíodh pictiúr domhanda agaibh** – Nuair nach bhfuil ag éirí linn, éiríonn cuid de na daoine leithleach – gan a bheith ag tabhairt aire ach dá gclanna féin nó dá dtíortha féin. Chinntigh Iósaef go mbeadh grán a dhóthain ag an Éigipt féin, ach ina theannta sin, léimid é seo: **“tháinig daoine ó cheithre hairde na cruinne go dtí an Éigipt chun arbhar a cheannach ó Iósaef, mar go raibh an gorta dian ar fud an domhain ar fad.”** Sin le rá gur thaispeán Iósaef freagracht as an suíomh idirnáisiúnta. Ní ghoileann an tAthru Aeráide orainn sa Bhreatain sa tslí chéanna is go ngoileann sé ar go leor tíortha eile. I gceantair ar leith ar an domhan, níl aon bhia sna siopaí, ná uisce le hól – cé go bhfuil ár ndóthain againne. Tá freagracht againne as na ceantair ar an domhan a ngoileann an tAthru Aeráide orthu – go háirid ó gurb iad ár gcuid truaillithe agus ár gcuid nósanna maireachtála is cúis leis na fadhbanna seo.
4. **Féach lámh Dé agus tabhair do Dhia an ghlóir** – Ba thubaiste dhomhanda an gorta ar thug Iósaef aghaidh air, ach bhí scéal pearsanta i gcroí an scéil. Bhí ar dheartháireacha Iósaef, a dhíol é na blianta ó shin, teacht go hÉigipt de bharr an ghorta chun grán a cheannach agus... trí gach aon scéal...thit siad le chéile mar chairde arís. B’oth go mór leis na deartháireacha a ndearna siad, ach bhí dearcadh difriúil ag

5. Iósaeif. Ar seisean: “Anois, más ea, ná bíodh buaireamh ná fearg oraibh libh féin toisc mé a reic anseo, mar sheol Dia mise romhaibh chun sibh a choinneáil beo” (Geineasas 45.5). Sa phraiseach ina bhfuilimid faoi láthair, le plainéad i bpríacal, b'éasca an milleán a chur orainn féin, agus a bheith ag mothú ciontach... agus gan faic a dhéanamh. Is ea go deimhin, táimid tar éis a bheith leithleach, agus tá botúin déanta againn, ach is féidir le Dia úsáid a bhaint as an suíomh seo. D'fhéadfaí go bhfuil Dia ag glaoch ar chuid againn chun a bheith ar nós Iósaeif, chun ceannaireacht a thógáil, agus chun cabhrú leis na daoine agus leis an bhfiabheatha a bhfuil bagairt an Athraithe Aeráide orthu.

Ar shlite éigin, ba fhear ar leith é Iósaeif – buachaill le cóta galánta a d'éirigh ina fhear a shábháil an Éigipt. Ar shlí eile, bhí sé díreach cosúil linne – gnáthSheosamh – duine a bhí thuas seal agus thíos seal eile. B'fhéidir nach bhfuil an scéal beatha chomh iontach céanna againn, ach is féidir linn a bheith mar é sna slite seo a leanas:

- Ag aithint nach féidir linn é a dhéanamh inár n-aonar – tá cabhair Dé ag teastáil uainn
- Ag maireachtáil taobh istigh de theorainneacha an chruthaithe – a bheith sásta lenár sáith seachas a bheith ag lorg mó sa mhó
- Pictiúr domhanda a bheith againn agus cabhair do na daoine is boichte agus is soghonta ar an domhan a chinntiú
- Ag lorg lámh Dé ina bhfuil ar siúl faoi láthair, agus an ghlóir a thabhairt dó. In aimsir an Fhómhair seo, ba chóir go mbeimis buíoch do Dhia as ucht a bhfuil againn, agus ba chóir dúinn sinn féin a thiomnú arís do nósanna maireachtála atá críonna ach níos simplí ina chruthú álainn agus duaiseach.

Moltaí ar Ghníomhartha

- **Pearsanta:** Bíodh sé mar aidhm rud éigin a chothú i gcomhair Fhómhar na bliana seo chugainn – pé an i mbosca fuinneoige, gairdín iostáin, nó cuibhreann uirbeach atá sé. Bain úsáid as an eispéaras ar an nglantóireacht, ar an síolú, ar bhaint na bhfaillí, agus ar an gcothú, mar chuid den aistear spioradálta chomh maith.
- **Eaglais & Pobal:** Bíodh béile Fómhair eaglaise agaibh: bain úsáid as torthaí atá scagtha go heiticiúil, ó fhoinní áitiúla nó torthaí na trádála cóire. Cuir daoine ón pobal áitiúil san áireamh chomh maith – b'fhéidir le cuirí a thabhairt do dhaoine atá laismuigh den phobal áitiúil – iad sin atá ag obair nó atá i mbun feachtais ar son na timpeallachta. Déan cothromú idir an céiliúradh ar fhlaithiúlacht Dé agus an chomhbhá leo sin nach bhfuil aon Fhómar acu i mbliana.
- **Polaitíocht:** Toisc gur seirbhís Fhómhair é seo a bhaineann le gach aois, d'fhéadfadh sibh cuirí a thabhairt do cheannairí polaitiúla áitiúla agus taispeántas a chur ar bun a léiríonn bhur gcuid buarthaí i dtaobh an Athraithe Aeráide. B'iontach é dá bhféadfaí pictiúirí/ litreacha / dánta/ drámaí beaga a chur sa taispeántas seo.

Fógra Cóipchirt

Foilsíúchán © 2009 Eaglaisí le Chéile , an Bhreatain Mhór agus Éire

Is as An Bíobla Naofa a thógtar na hathfritotail scríoptúir anseo istigh, cóipcheart © 1981, arna fhoilsiú ag An Sagart, agus is de chaoinehead a úsáidtear iad.

Gach ceart ar cosaint.

Uigeacht Láibe Triomaithe: Ioan Sameli